

TRAGEDIJA V BIAFRI

V nedeljo je mnoge presenetila radijska novica, da je Biafra padla, ker so nigerijske »zvezne« čete zlomile odpor ostankov njene izčrpane vojske. Toda v resnici so zlomile Biafro lakota in brezbriznost ter trdosrčnost sveta, zlasti takoimenovanega civiliziranega in visokokulturnega zahodnega sveta.

Novice, ki jih pošiljajo v svet tiskovne agencije, poročajo, da pet milijonov obupanih Biafrčanov, ki so se prej nagnetli na nekaj tisoč kvadratnih kilometrov ozemlja, ki ga je še branila biafrska vojska, pet milijonov bitij, sestradanih do kosti, beži na vse strani kakor zajci pred lovskim pogonom, brez cilja, le z mislijo, da bi ubežali pokolu. Ne verjamejo, da jim bodo zavezniške čete v svojem zmagoslavju prizanesle. Ženske in otroci padajo izčrpani in umirajoči kjerkoli.

NIMAJO PRIČAKOVATI MILOSTI

In nesrečni Biafrčani vedo, zakaj beže. Od Nigerijcev, zlasti od okrutnih, fanatičnih mohamedanskih Hausov, svojih dednih narodnih sovražnikov, nimajo pričakovati milosti. Tisti do okostnjakov sestradani ljudje, ki zdaj beže na vse strani v goščave, predstavljajo ves biafrski narod, ki je štel ob začetku vojne pet in pol milijona duš. Če bodo zvezne nigerijske čete res zakrivilo množične pokole, ki se jih vsi boje, bo to pomenilo rodomor, najhujši po drugi svetovni vojni. To bi pomenilo konec enega najbolj inteligentnih in kulturno najvišje stoječih afriških narodov. Narod Ibo — kot se tudi imenujejo Biafrčani — je bil že od nekdaj znan po svoji pridnosti in brihtnosti. Ibo so bili najboljše rokodelci in trgovci na zahodni obali Afrike. Ker niso vsi našli dovolj kruha doma, jih je bilo najti kot pridne izseljence v mnogih drugih afriških deželah, posebno še v drugih deželah Nigerije, ko je bila ta še britanska kolonija. Toda pred nekaj leti, ko so izbruhnili narodnostni spori, so Hausi večino ibojskih izseljencev na svojih ozemljih pobili, vse tiste, ki niso ušli. Zdaj je nevarnost, da bodo pobili ves ibojski narod, ki ga smrtno sovražijo.

NIGERIJA JE UMETNA TVORBA

Nigerija je umetna državna tvorba kot skoro vse afriške države, ki so bile do nedavnega kolonije evropskih držav. Evropske sile so v preteklem stoletju ali že prej zasedale afriška ozemlja brez vsakega ozira na etnične razmere, ki jih niti niso poznale, saj jih ne spoznajo bogve kaj niti današnji poklicni etnologi. Meje so začrtavale v medsebojnem barantanju kar z ravnilom na zemljevidih. Te meje so razpolavljale narode na dvoje ali na troje, ali pa vklebile skupaj narode in rase, ki niso nikdar prej živeli skupaj in med katerimi je sožitje v isti državi, v kateri ni zagotovljena resnična narodna, plemenska, rasna in verska enakopravnost

ter demokracija, nemogoče, ker so šibkejši lahko vsak hip žrtve krvavega nasilja in celo množičnih pokolov. To se je zgodilo zdaj v Nigeriji. Krivdo za tragedijo, ki se je dogajala tam zadnja tri leta in ki se te dni stopnjuje do grozotnega konca, nosi v glavnem Velika Britanija.

V svojem slepem vztrajanju pri mejah, ki so jih sami določili koloniji Nigeriji, so se Britanci leta 1960 umaknili, ko so dovolili Nigeriji neodvisnost v okviru britanskega Commonwealtha, ne da bi bili dali narodom v koloniji možnost, da si sami izberejo neodvisnost v lastnih narodnih državah ali pa se prostovoljno združijo skupaj z drugimi v federacijo Nigerijo. Britanci sami so sklenili, naj bo Nigerija federacija, in ji izdelali ustavo, katero je prva nigerijska ustavodajna zbornica v Lagosu formalno potrdila. Toda kmalu so se začeli spori med raznimi narodi, ki so končno privedli do odcepa Biafre in do vojne, ker zvezna vlada v Lagosu, v kateri odločajo Hausi, ni privolila v odcep in v samoodločbo ibojskega naroda.

IBOJCI SO NAJKULTURNEJŠI ČRNSKI NAROD

Nigerija kot celota meri 923.768 kv. km in je imela leta 1965 okrog 57.500.000 prebivalcev, ki pa pripadajo ne le različnim narodom in plemenom, ampak tudi različnim rasam in veram. Hausi in še nekateri drugi narodi v srednji in severni Nigeriji, ki je že pad vplivom saharškega ozračja, so fanatični mohamedanci. Ibojci na vlažnem tropskem jugu pa so povečini kristjani, zlasti katoličani. Medtem ko so Ibojci pravi črnici in poljedelci, so Hausi konjeniško-pastirski narod in predstavljajo rasno mešanico med Hamiti, Semiti (Arabci) in črnici. Svoj čas so se priselili iz severnejših predelov Afrike in si pod-

vrgli črnska plemena na ozemlju današnje severne Nigerije ter se pomešali z njimi. V boju med Nigerijo in Biafro torej ni šlo za »upor« oziroma za neko obliko političnega prevrata ali hotenja po uničenju državnega reda s strani Biafrčanov, ampak za odločnost morda najnaprednejšega črnškega naroda sploh, da si obnovi lastno državo, ki jo je nekdaj že imel (Biafro), in da se reši izkoriščanja in tlačnja po strani tujih Hausov, ki vidijo v črnih — enako kot Arabci — manjvredno raso, določeno za izkoriščanje in suženjstvo, ali pa za pokol. In ko so se začutili dovolj trdno na oblasti kot gospodarji federacije, so začeli s tako politiko, kar je tudi sprožilo biafrski upor.

BOJ SE BO NADALJEVAL V DRUGI OBLIKI

Danes obhajajo Hausi in njihovi prisiljeni ali prostovoljni zavezniki v Lagosu in ostali Nigeriji bučno zmagoslavje, obenem pa divje manifestirajo proti papežu in tistim evropskim državam, ki so opomnile nigerijske politike, naj-ne zakrivijo rodomor nad Biafrčani. Toda zadeva s tem gotovo še ni končana. Končano je le eno dejanje. V Nigeriji in tudi v Biafri zaradi tega še ne bo miru in ga ne bo tako dolgo, dokler ne bosta zavlada med njenimi narodi pravičnost in svoboda. Tega pa ni pričakovati in zato bo Nigerija še dalje primer zvezne države, kjer drži narode in rase skupaj samo nasilje. Toda Biafrčanov le ne bodo mogli ali si upali vseh pobiti in preživeli bodo izkoristili prvo priložnost za nov upor ali za nadaljevanje sedanjega odpora v obliki gverile, katero njihov voditelj Ojukwu že napoveduje.

In pri tem bodo verjetno prej ali slej našli zaveznike, ki jim bodo pripravljene pomagati, bodisi iz iskrenih človeških razlogov, bodisi iz političnih interesov.

Čudna U Thantova ideologija

Združeni narodi so igrali v pogledu Biafre kaj klavno vlogo. Njihov glavni tajnik, Azijec U Thant je prav zadnji čas na svojih obiskih v afriških državah, na ljubo tamkajšnjim diktatorjem, poudarjal, da Združeni narodi ne bodo nikoli pristali na odcepitve posameznih delov od federativnih držav, kakor se je to zgodilo v Nigeriji, kajti tudi drugi afriški diktatorji so zainteresirani na tem, da se kaj takega ne ponovi v njihovih državah.

Se manj bi seveda pristali — če bi bilo kot hoče U Thant — na odcepitev kakšnih ljudstev od nezveznih držav.

Po logiki tega aristokratskega pripadnika vodilne burmanske kaste — tudi v Burmi so namreč ljudstva, ki se žele odcepiti in so v ta namen pred časom celo začela z gve-

rilskim vojskovanjem — je bilo absolutno napačno vse, kar so kdaj počeli evropski narodi, da bi se osvobodili tuje oblasti, se združili in si ustanovili lastne države. Slovenci bi morali biti po tej logiki še danes trden in zvest del avstrijskega cesarstva ali celo rimsko-nemškega cesarstva. Človek ne more drugega, kakor da si začudeno pomane oči in se vpraša, ali se mu je sanjalo vse tisto, kar je bilo kdaj rečeno in zapisano o pravicah vsakega naroda do samoodločbe in svobode, ali pa se mu sanja danes? Svet je res globoko padel, če so U Thantove »ideje« danes uradna ideologija Združenih narodov.

Ali pa je imel U Thant v mislih le svojo prihodnjo zopetno kandidaturo za glavnega

(dalje na 3. strani)

Bo prišlo do nove sredinsko-leve vlade?

V Rimu se vrstijo sestanki med predstavniki štirih strank nekdanje sredinske-levice, toda odkar sta se polegla vznemirjenost in strah kot posledica atentata v Milanu, se jim nikamor več ne mudi, zlasti ne socialistom. Nova sredinsko-leva koalicija bi morala imeti po njihovem izrazito levi, radikalno socialni značaj in zahtevajo nov program koalicije in vlade v tem smislu. Ostale tri stranke, zlasti pa socialisti-demokrati, pa sumijo, da bi hoteli socialisti služiti kot most, po katerem naj bi prišli komunisti v vlado in na vlado. Konservativni del krščanske demokracije pa se tudi trmasto upira reformam, ki so že davno obljubljene — celo z ustavo — in postajajo vsak dan bolj nujne, če hoče biti Italija res moderna in demokratična država.

Zato se spet pojavlja pesimizem glede razvoja pogajanj med štirimi strankami. Vsekakor kaže, da se bodo pogajanja še vlekla in da nova koalicijska vlada, če bi končno le prišlo do nje, ne bo odraz iskrene in spontane vneme ter skrbi za italijansko demokracijo, ampak rezultat javnosti težko razumljivih političnih formul hladnih političnih računov in ideologov, ali bolje rečeno, tehnikov politike in oblasti. To pa bo že pomenilo razočaranje glede na razpoloženje v italijanski demokratični javnosti po milanskem atentatu.

MSGR JAKOB UKMAR ČASTNI DOKTOR LJUBLJANSKE UNIVERZE

Pred dnevi je dekan ljubljanske teološke fakultete, prof. dr. Fajdiga v spremstvu nekaterih drugih vseučiliških profesorjev obiskal apostolskega protonotarja msgr. dr. Jakoba Ukmarja na njegovem domu v Trstu in mu uradno sporočil, da ga bo teološka fakulteta pri ljubljanski univerzi 27. t. m. slovesno proglasila za častnega doktorja.

Teološki fakulteti v Ljubljani, ki prav v tem času obhaja 50-letnico svojega obstoja, moramo čestitati, da se je ob tej priložnosti spomnila tudi našega odličnega znanstvenika dr. Jakoba Ukmarja in s tem dejanjem potrdila enotnost slovenskega kulturnega prostora. Teološka fakulteta je s tem dala najvišje priznanje znanstvenemu in publicističnemu delu prelata Jakoba Ukmarja, kateremu že sedaj iskreno čestitamo za častni doktorat.

Upadanje prebivalstva v Beneški Sloveniji

Iz govora Marka Petriča na deželni konferenci o izseljeništvu v Vidmu povzemamo številke, ki kažejo, kako zelo pada število prebivalstva v beneško-slovenskih vaseh predvsem zaradi izseljevanja.

Liudsko štetje iz leta 1950 je pokazalo po vsej Beneški Sloveniji okoli 50.000 prebivalcev slovenske narodnosti, in to na ozemlju 516 kvadratnih kilometrov. Danes je to število dosti nižje. Samo v devetih občinah z nekdanjo pretežno slovensko večino je padlo prebivalstvo v desetletju 1951-1961 za 13 odstotkov. To so občine Dreka, ki je imela 31. decembra 1967 le še 937 prebivalcev, Brdo 1573, Grmek 1440, Podbonesec 3012, Sv. Lenart 1798, Špeter Slovenov 2458, Srednje 1336, Sovodnje 1587 in Tiana 1940.

Izseljevanje se pa še nadaljuje. Domovi ostajajo prazni. Le nekaj primerov: v Podbrdu

Slovenska manjšina v Italiji ima ves interes na tem, da pride do nove sredinsko-leve koalicije iz iskrene demokratične volje, ker edino taka vlada bo jamstvo za nadaljnje boljšanje odnosov med manjšino in oblastmi in za ugoden razvoj naše manjšine. Zato je razumljivo, da demokratični Slovenci z zanimanjem čakamo na izid rimskih pogajanj med štirimi strankami.

DEŽELNI FINANČNI ZAKON

V rimski poslanski zbornici se je začela razprava o deželnem finančnem zakonu. Ta zakon mora namreč biti čimprej izglasovan, kajti v nasprotnem primeru ne bo mogoče razpisati volitev za deželne zbornice, ki bi morale biti spomladi.

V tej zvezi so se v sredo sestali voditelji parlamentarnih skupin sredinsko-levih strank in razpravljali o spreminjevalnem predlogu, ki so ga k zakonskemu osnutku postavili socialdemokrati in republikanci. V bistvu gre za določitev razdobja, v katerem mora vlada izdati okvirne zakone, ki naj natančneje določijo pristojnosti novih dežel v odnosih z državno osrednjo upravo. Zakonski osnutek,

ki ga je sprejela pristojna parlamentarna komisija, predvideva, da mora vlada čimprej izdati omenjene okvirne zakone, medtem ko predlagajo socialdemokrati in republikanci, naj se rok podaljša. Demokristjanski kompromisni predlog pa predvideva rok dveh let.

Novice po svetu

Jugoslovanski zunanji minister Mirko Tepavec se te dni nahaja na uradnem obisku v Budimpešti. Z madžarskim zunanjim ministrom vodi razgovor o poglobljanju odnosov med obema državama in o aktualnih mednarodnih vprašanjih.

Nigerijski predsednik Jakub Gawon je v odgovor na zaskrbljenost v tujini izjavil, da Nigerijci ne bodo pobijali Biafranov, če se bodo vdali.

Povprečna plača v Sloveniji je znašala lani 1152 novih dinarjev.

Po uradnih podatkih je delalo lani v tujini okrog 57.500 ljudi iz Slovenije.

Koprski pristan je dosegel lani nad 2 milijona ton prometa in je zdaj na 2. mestu med pristani v Jugoslaviji (za Reko).

Soročeni ali neporočeni duhovniki?

Zahteva, da bi se duhovniki smeli poročiti, ki jo je z ogromno večino sprejel pastoralni koncil holandskih katoliških duhovnikov na svojem nedavnem zboru, je močno odjeknila v katoliškem svetu in zbudila mnogo polemik. Kot se zdi, je naletela na precej ugoden odmev pri mnogih nemških duhovnikih, a tudi v Italiji se najdejo taki, ki jo odobravajo, čeprav se lahko reče, da jih ni veliko.

Katoliškemu laiku se pri tem vzbujajo različne misli. Predvsem se mora vprašati, iz kakšnega namena je postavljena ravno ta čas zahteva po odpravi celibata, saj so pretekla mnoga stoletja, ne da bi jo bila kaka večja skupina duhovnikov javno izrekla.

Če gre za to, da se s tem duhovniku omogoči bolj resnično človeško življenje, da se bo čutil po družini bolj povezan z življenjem okrog sebe, bolj odprt za stiske in šibkosti drugih, da bo postal ljubeznivejši, priljudnejši, da bo imel več razumevanja in ljubezni do otrok in da bo tudi sam deležen večje nege in ljubezni, ker je pač tudi on človek in potrebuje človeško toplino okrog sebe — potem ni videti

upravičenega razloga, zakaj se duhovniki ne bi smeli poročiti. Danes Cerkev gotovo ne gleda več na spolno ljubezen kot na nekaj slabega, če je v skladu s krščansko moralno. In če bi bila duhovnikom dovoljena poroka, bi se morda več katoliških mladeničev odločilo za duhovniški poklic.

Če pa zahtevajo holandski in drugi duhovniki odpravo celibata samo zaradi tega, ker jih je zajel val uživaške miselnosti, ki si ne zna ničesar več odreči in ne more dopustiti, da bi se ji izmuznil kak užitek, kaka udobnost, potem pa zahteva po celibatu gotovo ni upravičena. Komur je celibat pretežak in hoče predvsem uživati življenje, naj sleče duhovniško obleko, ker pač ni dobro premislil, ko se je odločil za duhovniški poklic. Po pravici rečeno, je ta nenadni klic holandskih in raznih drugih duhovnikov v zadnjem času po ženski nekoliko smešen. Če ne morejo shajati brez nje, naj si jo pač poiščejo in naj ne trapijo vse katoliške javnosti s tem svojim kompleksom. Naj imajo pogum, da se odločijo za eno ali drugo — za duhovniško službo ali za užitke zaskonske ljubezni.

Ker prihajajo duhovniški klici po ženski ravno iz najbogatejših držav, ne pa iz držav, kjer imajo duhovniki težko življenje in morajo trpeti mnogi tudi preganjanje, se namvzbuja sum, da jim ne gre toliko za resnično reformo duhovniškega poklica z odpravo celibata, kar bi moglo biti za cerkvene oblasti tudi sprejemljivo, ampak bolj za pravico do nekega užitka, kateremu se sredi uživaške družbe tudi oni ne morejo več odrekati. Ko pa bi bili enkrat poročeni, bi se nedvomno mnogi izmed njih začeli zavzemati tudi za cerkveno razporoko. In potem še za vse tisto, kar bi jim prijalo. Iz duhovniškega poklica in krščanstva bi radi naredili nekaj prav udobnega in prirojenega za naš čas, ki zna le terjati pravice, skoraj pozabil pa je na pripravljenost na žrtve.

je praznih 28 hiš, v Platiščih 39, v Sedliških 16. V vasi Kovačevici pri Št. Lenartu je od petih hiš samo še v eni ostala majhna družina. V vasi Pikon je sedem hiš popolnoma zapuščenih, le dve sta še naseljeni. V Prosnidu so še leta 1946 našli 400 ljudi, danes jih ni niti 80 in še ti so starci ali otroci.

☆

ČUDNA U-THANTOVA IDEOLOGIJA

(Nadalj. s 1. str.)

tajnika Združenih narodov (ali za kakšno drugo važno funkcijo v njih) in si hoče zagotoviti pri glasovanju o njej podporo afriških držav, ki se boje novih Biafer, in hkrati podporo Sovjetske zveze, ki ima tudi ves interes na tem, da ne postanejo njene Biafre Ukrajine, Bele Rusije, baltske in kavkaške republike — da niti ne omenjamo Češkoslovaške?

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« - Trst

Zakaj Evropa in Združene države niso pomagale Biafri

Zakaj se je kulturna Evropa delala, kakor da gre med Nigerijo in Biafro res samo za vojno med »vladnimi četami« in »secesionisti« oziroma »uporniki« — kakor da bi ne bila (po stoletjih narodnostnih bojev v Evropi in po svoječasnno slovesno proglašeni načelih o samoodločbi narodov z govorniških odrov Združenih narodov) še nikoli nič sličala o narodnostnih in rasnih sporih in pravici do samoodločbe narodov? Biafrčani so si dejansko z orožjem izbojevali neodvisnost in bi si jo bili kot napreden, priden in hraber narod tudi ohranili, zlasti, ker po številu le malo zaostajajo za Hausi, če bi ne bili posegli vmes Velika Britanija in Sovjetska zveza. Obe sta začeli kar tekmovali v dobavah orožja nigerijski vladi.

Združene države so se dozdevno vzdrževale odkritega poseganja vmes, v resnici pa so podpirale nigerijsko vlado, nikake pomoči pa niso dajale Biafrčanom. Biafra se je dolgo upirala z lahkim, zastarelim orožjem, ki ga je mogla preskrbeti po tihotapskih potih, toda proti letalom, topovom in tankom so bile končno zastarele puške in strojnice brez moči, enako tudi junaštvo biafrskih vojakov.

Bojevali so se takorekoč vsi moški, v zaledju pa se je kmalu začela lakota, ker ženske same niso mogle dovolj obdelati njiv in ker sta prenehala izvoz in uvoz. Razne evropske dobrodelne organizacije so skušale pomagati, kolikor so mogle, da bi obvarovale čimveč ljudi v Biafri pred smrtjo od lakote. Toda uspehi so bili skromni, ker so nigerijske čete vedno bolj zapirale vse dohode v Biafro z morske in kopenske strani, nazadnje pa tudi z zračne. Streljale so na vsako letalo Rdečega križa, ki je — čeprav s formalnim neiskrenim dovoljenjem nigerijske zvezne vlade — letelo z živežem in zdravili proti Biafri.

Med državami, od koder je prihajala učinkovita pomoč nesrečnim Biafrčanom, je bila tudi Jugoslavija. Poslala je tja celo zdravniško ekipo. Enega člana ekipe, nekega hrvaškega zdravnika, so Nigerijci hladnokrvno ubili, ko so zavzeli tisto mesto in vdrli v bolnišnico, v kateri je delal. Pobili so tudi bolnike. Neki drugi jugoslovanski zdravnik je vztrajal vse do konca. V Sloveniji in na Hrvaškem so pobirali, zlasti tudi v cerkvah, pomoč za stradajoče otroke v Biafri in še nedavno so jo s posebnimi letali odpeljali tja.

Toda uradna Evropa ni pomagala Biafri in je mirno gledala, kaj se tam dogaja. Delala se je brezbržno. Verjela je — ker je hotela verjeti — da gre za »notranji spor« v tej afriški državi, v katerega se nima kaj vmešavati. Naj opravijo »zamorci« med seboj. Stališče Anglije smo že omenili. Sovjetska zveza pa je nedvomno tako učinkovito in vneto podpirala nigerijsko zvezno vlado z orožjem in diplomatsko (s tem, da je blokirala vsako uradno mednarodno akcijo v pomoč Biafri ne le s strani socialističnih, ampak tudi drugih sil) predvsem iz dveh razlogov. Prvič zato, ker so Hausi mohamedanci in jih smatra arabski svet za »svoje«; torej se iz politične preračunljivosti ni hotela zameriti Arabcem. In drugič zato, ker bi uspeh biafrske odcepitve od »zvezne Nigerije« dal zelo slab vzgled mnogim narodom v sovjetski »federaciji«, ki tudi hrepenijo po neodvisnosti.

Zanimivo je stališče Združenih držav. Enako kot ob zasedbi Češkoslovaške se tudi ob primeru Biafre sploh niso zganile, pač pa so glede Biafre celo uradno, diplomatsko podpirale stališče nigerijske zvezne vlade, dozdevno zaradi

spoštovanja legalnosti, ker da gre pač za secesijo in upor Biafrčanov proti konstituirani oblasti in državi. Ameriška diplomacija se je ves čas nigerijsko-biafrske vojne delala, kakor da ji je enotnost državnega ozemlja Nigerije nad vse. Pri tem pa ves svet ve, da so ravno Združene države tiste, ki preprečujejo enotnost državnega ozemlja ne morda kakšnih slučajno skupaj nametanih »zveznih držav«, ampak enotnih narodov, ki so že davno imeli lastne države. Tako onemogočajo združitev Vietnama in ga s svojo intervencijo nasilno cepijo na dvoje ter omogočajo nadaljevanje strašne bratomorne vojne. S svojo vojsko na Koreji onemogočajo združitev korejskega naroda in njegovo samoodločbo ter ga držijo v podjarmljenosti okrutnega diktatorja v Seulu, ki s svojo tajno policijo celo po Evropi lovi in pobija nasprotnike, največ študente. In prav tako je znano, da se ima nekdanji kitajski diktator Čang-kajšek le Američanom zahvaliti, da Formoza še ni pridružena matični kitajski državi.

Vse to počenjajo Združene države baje iz skrbi, da ne padejo odcepljeni deli Vietnama, Koreje in Kitajske pod oblast komunistov. Toda ali ni krvoločni rasni in verski fanatizem zaostalih Hausov še hujši kot azijski komunizem, saj ne prinaša in vsiljuje Biafrčanom le kakšne edine zveličavne ideologije, ampak smrt — smrt od lakote, noža ali kroglice. Za stališčem Združenih držav se skriva samo velik oportunitizem, enako kakor za stališčem Sovjetske zveze, kajti tudi one se ne bi rade zaradi Biafre zamerile mohamedanskim državam.

In poleg tega narekujejo ameriško politiko do Nigerije še gospodarski pohlepi — petrolejske in druge koncesije — in zelo verjetno tudi čisto navadno podcenjevanje etničnih problemov tako v Afriki kot drugje po svetu, saj sta npr. ameriška sociologija in politologija, ki sta sicer tako razviti in napredni, vse do danes popolnoma prezrli važnost etničnih in narodnostnih problemov za ostali svet in tudi za Združene države same. To se danes Združenim državam že maščuje v obliki zanemarjenega črnega vprašanja v lastni hiši.

Nace Šumi:

„Arhitektura 17. stoletja na Slovenskem“

Med rednimi knjigami Slovenske matice za leto 1970 je izšla tudi razprava dr. Naceta Šmija »Arhitektura 17. stoletja na Slovenskem«. Avtor knjige, ki na filozofski fakulteti v Ljubljani predava slov. in umetnosti ostalih jugoslovanskih narodov, spada med najvidnejše poznavalce zgodovine arhitekture na Slovenskem. Slovenska matica je že pred leti izdala dve deli istega avtorja: leta 1961 knjigo »Ljubljanska baročna arhitektura«, leta 1966 pa delo z naslovom »Arhitektura 16. stoletja na Slovenskem«.

Knjiga »Arhitektura 17. stoletja na Slovenskem« predstavlja pomemben prispevek k poznavanju umetnosti 17. stoletja na našem ozemlju. To obdobje je bilo doslej sistematično obdelano le v katalogu k razstavi umetnosti 17. stoletja na Slovenskem, ki je bila pred dobrim letom v Ljubljani. Zgodovinsko je to čas protireformacije, v umetnosti pa čas prehoda od pozne renesanse k zgodnjemu in zrelemu baroku.

Za arhitekturo 17. stoletja na Slovenskem sta pomembni predvsem dve stavbni nalogi: zelo obsežna skupina cerkva in profana (posvetna) arhitektura (dvorec, palača). V cerkveni arhitek-

STAVKA DIREKCIJA ALI TRAMVAJARJI?

V Srbiji prihaja zadnji čas do precej ostrih ideoloških in političnih spopadov v intelektualnih in političnih krogih. Tako srbski kot mednarodni tisk tudi opozarjata na močan porast kominformizma v Srbiji, ki je izbruhnil na dan zlasti z demonstracijami beograjskih univerzitetnih študentov l. 1968, ki so imele protireformni značaj. Pomenile so pritisk, ki je pospešil med drugim znani zakon proti razvoju malega zasebnega gostinstva in proti zasebnim avtomobilskim prevoznikom, s čimer je bila prizadeta zlasti Slovenija, kjer je od tega živelo že nekaj desetstisoč ljudi. Nov izbruh kominformističnih tendenc se je dogodil, ko so odstavili s programa v nekem beograjskem gledališču igro »Ko so cvetele buče«.

Kot vse kaže, pa se pojavljajo še druge, srbsko-nacionalistične in še drugačne, liberalistične težnje, o katerih si je od daleč težko priti na jasno, kaj pomenijo. Proti koncu lanskega leta je dva dni zborovalo na beograjski univerzi nad 200 srbskih intelektualcev, ki so živahno kritizirali sedanje razmere v državi in zlasti v Srbiji. Tudi pri tem je prišlo do izjav, ki si jih je mogoče tolmačiti tako v smislu kominformizma kot zahodne liberalnosti. Zamenjano je bilo uradništvo lista »Student«, zadnje dni pa je beograjski partijski tisk hudo napadel znani humoristični tednik »Jež«, ker se je norčeval iz treh znanih srbskih pisateljev in časnikarjev Oskarja Daviča, Elija Fincijsa in glavnega urednika »Komunista« Gavra Altmana. Finci je član centralnega komiteja ZKJ. Vsi trije so Judje. »Ježu« očita »Politika« antisemitizem, razizem in šovinizem. Altman pa je bil md tistimi, ki so dosegli, da je bila sneta z repertoarja igra »Ko so cvetele buče«. Omenjena tri so napadali tudi na omenjenem zborovanju srbskega filozofskega društva na univerzi in tudi v študentskem listu »Student«.

Morda gre za kakšne spontane reakcije nevolje na razne omejitve pojave v kulturnem in živnem življenju v Srbiji, kot je bila prepoved omenjene igre, kar pa skušajo spretno izkoristiti kominformistični agitatorji s postavljanjem svojih gesel. Ta pojav v Srbiji vsekakor zavzel precej širok obsek med študenti in izobraženci.

O pojavih novega kominformizma pa ne poročajo iz Zagreba in Ljubljane.

turi začetka 17. stoletja nastanejo spomeniki kot rezultat protireformacijske obnovitvene akcije. Značaj te arhitekture je italijanski. V profani arhitekturi je v začetku stoletja prelom s 16. stoletjem, za katerega je značilen renesančni slog, komaj viden, pač pa sredi stoletja naglo prehaja v barok.

V uvodnem in sklepnem poglavju je avtor na kratko, vendar izčrpno nakazal glavne probleme in dognanja, do katerih je prišel ob študiju posameznih arhitekturnih spomenikov.

Knjiga, zlasti njen srednji del, kjer je kronološko podan zgodovinski pregled arhitekture 17. stoletja, je bogato ilustrirana. Najvažnejši objekti so predstavljeni z bakrorezi iz Vischerjevega dela »Topographia Ducatus Stiriae«, ki je izšla leta 1861, ter iz Valvazorjevih del »Topographia Ducatus Carniolae moderna« iz leta 1679 in »Slava vojvodine Kranjske«. Presenetljivo je, da so v teh delih upodobljeni prav ključni objekti stoletja, se pravi tiste stavbe, ki so za nadaljnji razvoj najpomembnejše in seveda tudi najbolj kvalitetne.

V. M.

Tržaškega

Pred preureditvijo tržaškega občinskega odbora

Stranke leve sredine in Slovenska skupnost so te dni dokončno odobrile delo svojih odposlanstev pri preverjanju politično-upravnega sporazuma za vodstvo tržaške občinske uprave. Zadnji po vrstnem redu sta delo svojih odposlanstev odobrili socialistična in republikanska stranka. V tej zvezi pa je v vrstah tržaških socialistov ponovno nastal težaven položaj, ki ga navidnejše odraža odstop tajnika Giuricina. Vodstvo stranke so prevzeli podtajnik dr. Gruden, deželni svetovavec Pittoni in dr. Tringale. Opozicija v stranki sedaj predlaga sklicanje izrednega kongresa, vendar je izvršni odbor na zadnji seji, ki je bila v torek, odločil, naj o tem vprašanju sklepajo na zborovanjih posameznih strankinih odsekov.

Vzrok novih nesoglasij v stranki so še vedno odnosi s socialdemokrati. Manjšina zagovarja stališče, naj bi socialisti ne silili v koalicijo z ostalimi strankami leve sredine, temveč naj bi o tem problemu sklepali po upravnih volitvah, ki bodo spomladi. Kar zadeva vprašanje preureditve tržaškega občinskega odbora, socialistična manjšina meni, da bo sodelovanje Slovenske skupnosti in republikancev v občinskem odboru še bolj premaknilo na desno splošno politično usmeritev občinske uprave. (Če tako trdijo, ti ljudje očitno ne poznajo idejnega ustroja Slovenske skupnosti, ali pa so v slabi veri, kar je še najbolj verjetno).

Republikanci so sklenili, da za sedaj ne vstopijo v občinski odbor, temveč bodo o tej možnosti sklepali po upravnih volitvah spomladi.

Pričakovati je zato, da bo na enih prvih sej tržaškega občinskega sveta odstopil eden dosedanjih demokristjanskih odbornikov in da bo na njegovo mesto izvoljen svetovavec Slovenske skupnosti dr. Rafko Dolhar. Socialistični odbornik Hreščak pa bo imel nove

dolžnosti v odboru. Govori se, da bo prevzel odborništvo za občinska podjetja.

—0—

DNE 1. FEBRUARJA SKUPNA PREŠERNOVA PROSLAVA V TRSTU

Osmi februar, dan smrti dr. Franceta Prešerna, smo izbrali Slovenci za svoj veliki kulturni praznik, praznik slovenske besede in slovenske misli. To je torej dan, ki nam je vselej pomenil veliko več od golega dolžnostnega poklona pesniškemu geniju, zakaj izražal je in izražal predvsem našo globoko narodno zavest in življenjsko voljo, kot takšen pa je še posebno pomemben za vse Slovence, ki živimo zunaj meja matične domovine.

To pot bomo tržaški Slovenci praznovali Prešernov dan že v nedeljo, 1. februarja, in sicer v Kulturnem domu v novem, upravičeno menimo, da bolj kot kdajkoli slovesnem vzdušju. Kakor da so se z novim desetletjem tudi nam, po pesnikovih besedah, vremena zjasnila, bo to po osvoboditvi, ob njeni petindvajsetletnici, prva Prešernova proslava na Tržaškem, pripravljena s skupnimi silami vseh tukajšnjih Slovencev. Organizatorji letošnje proslave so namreč Slovensko gledališče, Glasbena matica, Slovenska prosveta in Slovenska prosvetna zveza. In Slovenci resnično ne poznamo praznika, ob katerem bi se lahko tako upravičeno sestali pod isto streho, ne človeka, ki bi nas tako tesno in brez pridržkov povezoval.

Da bo kulturni spored ob tej priložnosti na primerni umetniški ravni bodo poskrbeli moški zbor »Vasilij Mirk« s Proseka in Kontovela pod vodstvom Ignacija Ote, mešani pevski zbor pri Sv. Ivanu pod vodstvom Nade Žerjal, sopranistka Ljuba Berce-Košutova, basist Ivan Sancin in člani Slovenskega gledališča v Trstu Jožko Lukeš, Leli Nakrstova, Stane Rastresen, Zlata Rodoškova, Mira Sardočeva in Stane Starešinič. Slavnostni govor bo imel dr. Frane Tončič.

Pomemben kulturni dogodek v Nabrežini

Slovensko prosvetno društvo »Igo Gruden« nam je pripravilo prijetno presenečenje, ko je s tržaško Glasbeno Matico priredilo v soboto, 10. t.m., koncert solistov — sopranistke Vande Gerlovič, basista Jožefa Stabeja in pianista Igorja Dekleve.

Mislím, da je ta koncert prelomnica v prosvetnem delovanju v Nabrežini. Društvo je namreč opustilo prireditve v čitalniškem slogu in seglo po čistem umetniškem ustvarjanju. Nastop treh koncertistov je bil na visoki umetniški ravni. Pri svojem izvajanju so se izogibali zunanji efektom in polagali vso težo na čisti umetniški izraz. Za takojšen stik s poslušalci je poskrbel basist Jože Stabej, ki je pred vsako točko spregovoril nekaj besed tako o skladatelju kot o delu samem. Izvajanja, ki so sledila, so res navdušila številne poslušalce, ki so napolnili dvorano.

Basist Jože Stabej nam je zapel po dva Beethovnova in Rahmaninova samospeva ter ob koncu več narodnih pesmi. Navdušil je občinstvo z dognano in izdelano interpretacijo, z lepo barvo svojega glasu.

Sopranistka Vanda Gerlovič je zapela Schubertov samospev »Postrv« tri Griegove

samospeve ter dva samospeva Marjana Kozine na besedilo Srečka Kosovela. Zlasti pri slednjih je dosegla izvrstno in visoko umetniško interpretacijo.

Pianist Igor Dekleva je občuteno in močno zaigral Chopinovo Polonezo op. 40 št. 1 v A duru ter 2 odlomka iz Senene Vilka Ukmarja. Pianist spada v mlajši rod slovenskih umetnikov in je z dognano izvedbo Senene pokazal, da mu prijajo skladbe, napisane v modernem slogu.

S. RADOVIČ

—0—

GLASBENA MATICA - TRST
V nedeljo, 18. januarja 1970 ob 17. uri v Kulturnem domu

ONCERT HARMONIKARSKIH ANSAMBLOV

D.P.D. »Svobode« iz Št. Vida pri Ljubljani
dirigent Pavle Mihelčič
»Miramar« iz Trsta
dirigent Oskar Kjuder
s sodelovanjem svetovno znanega solista Gervasia Marcosignorija

Rezervacija vstopnic pri Glasbeni matici, Ul. R. Manna 29 - tel. 29779.

PREJELI SMO

STAVKA DIREKCIJ ALI TRAMVAJARJI?

Obratovanje openskega tramvaja je postalo zadnji čas čisto neresno. Vrsti se stavka za stavko, enkrat cel dan, drugič stavkajo tramvajarji dopoldne ali v večernih urah, vedno v tistih urah, ko je največ prometa. Te krajše stavke bi morale trajati po štiri ure, kot je tudi najavljeno v časopisju za vso državo, ker imajo stavke vsedrjavni značaj. V resnici pa trajajo stavke openskega tramvajskega osebja praktično (s stališča občinstva) vsakokrat približno pet in pol ur. Zadnji tramvaj odpelje namreč z Opčin približno eno uro pred »uradnim« začetkom stavke, prvi tramvaj po koncu »uradne« stavke pa odpelje iz Trsta približno pol ure pozneje, kot bi moral, ker je treba menda počakati tramvajsko osebje, da se vrne s prvim tramvajem z Opčin. Rezultat je, kot rečeno, ta, da je stavka za občinstvo podaljšana za pol drugo uro.

Zanimivo pa je to, da stavke na ta način ne podaljšujejo tramvajarji, ampak direkcija. Ko smo se pozanimali, kako je s to zadevo, so nam travajarji povedali, da direkcija zahteva, da se vsi vozovi vrnejo do uradnega začetka stavke na Opčine; ker pa potrebuje en voz z Opčin do Trga Oberdan 26 minut in več in prav toliko nazaj, prišteti pa je treba tudi čas postanka v Trstu, nanese to skoraj točno eno uro. Ko smo se nekajkrat pri tramvajarjih pozanimali, kdaj točno se začne stavka, so nas poslali vprašat v pisarno in tam so nam povedali o tej zahtevi direkcije tramvaja. Zdi se torej, da je direkcija openskega tramvaja mnogo bolj vneta za stavke kot tramvajarji sami.

Nesimpatično je tudi to, da je direkcija sploh opustila prakso, da bi javnost s tipkanimi obvestili na končnih postajah tramvajske proge obvestila o nameravanih stavekah in koliko časa točno bodo trajale, kot je bilo to v navadi prej, zlasti pod prejšnjim lastništvom. Tako marsikdo ni obveščen o stavki ali pa se zanese na to, da se bo stavka res začela v času, kot je bilo javljeno v tisku, potem pa doživi grenko presenečenje, da mora peš v mesto. Prav tako je sedanja direkcija openskega tramvaja popolnoma brezbrizna do vprašanja nadomestnih prevozov. Medtem ko smo slišali po radiu, da vozijo med stavekami po običajnem voznem redu, se nihče ne pobriga, da bi poskrbel za kak avtobus na progi Opčine-Trst, čeprav je to proga, ki jo uporablja tudi mnogo obiskovavcev iz sosednje države in je prometno zelo važna tudi zaradi zveze z vlaki na Opčinah.

Na te nevednosti z openskim tramvajem opozarjamo tisti, ki redno plačujemo mesečne vozne, tudi zastopnika Slovenske skupnosti v mestnem svetu, naj bi vendar zastavil odgovornim gospodom pri ACEGATu vprašanje, kaj mislijo. Prizadet je ravno najmanj premožen sloj prebivalstva, ljudje, ki nimajo lastnih vozil, otroci, ki morajo v Trst v šolo, in stari ljudje, ki že zaradi oslabelosti ne morejo več voziti lastnih vozil.

Skupina abonentov openskega tramvaja

ROJSTVA IN SMRTI NA OPČINAH

V preteklem letu je bilo rojenih v fari sv. Jerneja na Opčinah 40 otrok. V farni cerkvi je bilo krščenih 19, poleg teh pa še 6 otrok iz drugih far, skupno torej 25 krščencev.

Rojstev je bilo letos več kot lani.

Porok je bilo 23, tudi več kot lani. Umrlo pa je 33 faranov in sicer doma 13, drugje pa 20, a so jih tu pokopali. Smrtnih primerov je manj kot lani.

CESTA PRI LETALIŠČU

Kdor se pelje po glavni asfaltirani cesti proti mirenskem bloku, bo gotovo opazil pri goriškem letališču odsek ceste, ki ni asfaltiran, ampak že več let samo slabo cementiran. Opazil bo na tem odseku ceste tudi, da je vedno manj dreves ob strani in tudi žive meje. Celo zid ob letališču je na nekaterih delih porušen, ker je pred nekaj tedni zavozil tovornjak s ceste in butnil vanj.

Ob deževnem in mrzlem vremenu, ko je cesta spolzka, se je prav na tem mestu pripetilo že dosti avtomobilskih nesreč.

Vzrok je prav v tem, da ta odsek ni asfaltiran kot vsa ostala cesta. Posebno tuji vozniki, ki ne poznajo cestišča, so v nevarnosti, da jih zanese v stran.

Vprašamo, kako da se nihče od tistih, ki morajo skrbeti za to važno cestno zvezo, ne pobrigajo, da bi tudi ta nevarni del ceste popravili in uredili. Ali bodo avtomobilistom samo nalagali globe, za njih varnost pa ne bodo poskrbeli?

Pa še nekaj. Pred kratkim so postavili pet sto metrov vstran tablo, da se ne sme voziti več kot 50 km na uro. Od gostilne Komel dalje pa ni več nobenega opozorila. Menda bi bilo bolj pravilno, da bi taka tabla stala prav tu, ker prej tako ni nobenih hiš ob cesti.

Pisma uredništvu

Starejši pevec iz Štmarra nam piše:

»Ob praznikih še vedno rad poslušam ubrano petje v cerkvi, pa tudi kje drugje. Posebno me veseli, če so zbori krepki in če sodeluje mladina. Na žalost pa se mi zdi, da ni več toliko veselja do lepe pesmi na koru, na odru, pa tudi v gostilni pri kozarcu vina, kot smo ga imeli mi, nekdanji pevci in pevke.

Spomnjam se še starih pevk — in kar je izredno: še vse so žive, hvala Bogu. Pa naj ne bo olveč, če jih omenim in naštejem. Te so: Viktorija Doljak in njena sestra Ivanka (Grgarčevi), Marija Vendramin (Mimica), Marija Figelj (Mica), Valentina Bensa (Tina Mihova), Marija Hlede (na Ganku) in Marija Bitežnik (Končarjeva).

Pevci so pa po večini že zapustili petje in življenje. Živ je še Jožef Bensa (Pepe Ščibišček).

Drugi so pa bili štirje bratje Klanjšček: Jožef, Ciril, Albin in Franc. Potem še Janez Bensa, Bitežnik (Končar), Stefan Figelj, Alojzij Bensa, Avgust Figelj (Bolčina), Genio Komauli in Jožef Bensa.

Petje pa sta vodila pred prvo vojno pokojna učiteljica Kutin in za njim Benič. Obenem sta bila tudi cerkvena organista. Vseh teh se še spominjamo in nekdanjih časov, ko je povsod donela naša pesem.

Trinkov koledar

Zadnji dan v letu je izšel Trinkov koledar za leto 1970, ki ga urejuje z vedno širšim krogom sodelavcev prof. Rado Bednarik. Letošnji koledar je precej obširen. Prinaša tudi novosti iz Trinkove zapuščine izpod Kragljevega in Brecljevega peresa.

Kulturno-gospodarsko stanje Beneške Slovenije je s svojo priznano natančnostjo opisal Albert Rejec. Možnosti za njen gospodarski razvoj pa strokovno razpreda dr. Vladimir Vremec. Kot pesnik se oglašča v narečju znani poznavavec in pesnik podmatajurske zemlje Ludvik Zorzut. Etnolog in lingvist Pav-

Goriška Mohorjeva družba je izdala za leto 1970 poleg koledarja še tri knjige.

Kot običajno je Koledar osrednja knjiga, ki naj bi bila nekak prerez skozi domače in svetovno dogajanje v prejšnjem letu. Uredniku Komacu se je posrečilo, da je številne prispevke sestavil v dober zbornik.

Na 176 straneh — brez kalendarija — je zbranih okoli 36 sestavkov najrazličnejše vsebine. Prevladujejo spominski članki in obletnice; prve so napisali Jožko Kragelj, Zorko Harej, Albert Rejec, Rudolf Klinec, Feridus-Zorzut. O katoliškem prosvetnem življenju na Goriškem in Tržaškem sta objavljena članka J. J. in E. N. Novelo »Novo življenje« je objavil vedno bolj živahno delavni Jožko Kragelj. »Kroniko 1969« pa je pisal Komac. Sledijo še potopisi, drugi članki in pesmi različne vsebine in kakovosti. V celoti pa je vse to zanimivo in prijetno ljudsko branje.

Med letošnjimi knjigami trajne vrednosti bo pa vsekakor ostal »Skriti vir« slovaškega pisatelja Zubeka. Knjigo, ki jo krasi sedemnajst slik, je prevedel v pretehtanem in opipljenem slogu naš goriški književnik Marijan Breclj.

Najbolj obsežno knjigo je napisala Zora Piščančeva pod naslovom »Andrejka«. Povest v razgibanem večerniškem slogu prikaže življenjsko zgodbo Andrejke, dekleta, ki prenaša v dobi med dvema vojnama in med drugo vojno trpko usodo, kot marsikatera njena sodobnica. Manj zahtevni bralci bodo zelo radi segali po njej.

Tretja knjiga, z naslovom »Moč ljubezni«, je ponatis življenjepisa patra Kolbeja, ki se je žrtvoval za nekega družinskega očeta in bil obsojen v nemškem koncentracijskem taborišču na smrt od lakote.

Tudi ta zbirka mohorjank sledi svojemu cilju, ohraniti v ljudstvu verske in narodne vrednote, vendar je njihova vsebina včasih premalo pretehtana in črno-bela. r. b.

—o—

NOVA CERKEV

V goriškem predmestju pri Madonini blizu ločniškega mostu obstoja že od leta 1964 fara Lurske gospe. Farani so se zbirali k službi božji v zasilni kapeli. Začeli so pa že kmalu zbirati denar za novo cerkev.

In res je bila malo pred Božičem posvečena moderna cerkev na ime Lurske Matere božje. Stavba je čisto novodobna po zunanji in notranji opremlitvi.

le Merkù podaja na magnetofonski trak povzete karnahtske legende. Vmes je zbranega še obilo drugega folklornega blaga, ki daje posebni pečat tem koledarjem; pred poldrugim desetletjem so začeli prvi orati ledino in seznanjati našo javnost z ljudmi in zemljo okrog Matajurja in Stare gore. Ni majhna zasluga teh vsakoletnih koledarjev, da se danes ta pozabljeni del slovenske domačije zopet prebujata. Skromno, a vztrajno delo sestavljalcev in izdajateljev vodi do cilja.

Trinkov koledar, ki izhaja v samozaložbi, je na razpolago tudi v naših knjigarnah.

Iz Goriške

Letošnje mohorske bukve

NOVA LEKARNA

Pristojne oblasti že nekaj časa razmišljajo o potrebi nove lekarne za predmestne okraje. Zdaj imamo v Gorici devet lekarn, ki so, razen ene v Ločniku, vse v mestu. Razporejene so od Gosposke ulice do konca Korza pri sanatoriju Usmiljenih bratov.

Nova lekarna pa naj bi se odprla pri pevmškem mostu ali pa v Štandrežu. Kaže, da bi bilo tu primernejše zaradi večjega števila prebivalcev in ker bi lahko služila tudi občanom iz Sovodenj.

Za novo lekarno bo seveda razpisan državni natečaj.

INIZIATIVA ISONTINA

Izšla je zadnja številka 11. letnika goriškega obzornika Iniziativa Isontina, kršćansko demokratske smeri. Zvezek obsega nad sto strani. Vsebinska pa je bolj kronistična, če izvzamemo članek deželnega odbornika za finance Tripanija o sedanjem gospodarskem in finančnem položaju dežele. Osrednji članki pa obravnavajo kroniko letošnjih kulturnih srečanj v Gorici: o četrtem literarno folklornem, o osmem mednarodnem srečanju pevskih zborov, o četrtem slikarskem in o prvem alpinističnem.

Glavni članki so povzeti tudi v nemščini in v dobrem slovenskem prevodu.

Točnega načrta za prihodnje leto nismo še brali. Ustrezno pa bi bilo, če bi ugledna revija uvrstila med svoje članke tudi katere s slovensko manjšinsko problematiko.

Iz Beneške Slovenije

Učja PROTI ŽELJAM PREBIVALSTVA

Ze več let se trudi vaška skupnost v Učji, da bi se ločila od občine Rezija in se priključila občini v Brdu.

Ta želja in zahteva prebivalcev v Učji, ki ima nad 60 družin z več kot 200 ljudmi, ni kar tako iz rokava stresena. Razlogi so skoraj življenjske narave. Gre predvsem za razdaljo, ki loči to odročno obmejno vas od obeh navedenih občinskih središč. Do Ravence, središča rezijanske občine, je skoraj trikrat tako daleč kot do Brda. Vaščani so že lani podpisali prošnjo in jo podprli z dokazi, da bi prišli pod Brdo. Oblasti so res uvidele, da je njih želja utemeljena, in so 30. aprila lanskega leta izdale odlok o priključitvi Učje k Brdu. Ljudje so bili vsi zadovoljni, da se jim je uresničila dolgoletna želja.

Veselje je pa trajalo le malo časa. Občinska uprava v Reziji se je proti odločbi pritožila na državni svet. Najbrže ne iz kake posebne ljubezni do Učje, menda bolj zato, ker postaja tamkajšnji mejni prehod vedno živahnejši in vas zaradi tega pomembna turistična točka, zlasti za zimski šport. Nekdaj zares »volčja« vas bo postala živahen kraj, ki bo prinašal tudi lepe dohodke; in za te najbrž gre, čeprav na škodo vaščanom.

Državni svet je namreč 30. decembra lanskega leta zavrnil prvo odločitev in je sprejel kot pravno upravičeno pritožbo rezijanske občine. Zato mora Učja zopet spadati pod to občino in ne pod Brdo, kakor si želijo prebivalci sami. Učjani pravijo, da ne bodo odnehali.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka revije „Prostor in čas“

Te dni smo dobili v roke najnovejšo, 9. in 10. številko revije »Prostor in čas«, ki je tako v zamudi za eno dvojno številko za leto 1969. Upati je, da se ta zamuda ne bo preveč zavlekla.

Nova številka prinaša na uvodnem mestu esej Antona Slodnjaka »Jugoslovanske književnosti v dobi romantike«. Pod črto je povedano, da je bilo to besedilo podlaga za referat, ki ga je imel Slodnjak na slavističnem kongresu v Budvi oktobra lani. Esaj je zanimiv, ker povezuje Slodnjak vse dogajanje romantične dobe pri Slovencih, Hrvatih, Srbih in Makedoncih s takratnim evropskim literarnim življenjem. Nekoliko prisiljeno pa vpliva medsebojno povezovanje literarnega življenja tiste dobe pri tako različnih in medsebojno oddaljenih narodih, kot so bili takrat narodi današnje Jugoslavije, saj ni obstajala na primer med Makedonci in Slovenci ali med Njegošem in Prešernom nikaka medsebojna zveza. Ali pa bi obratno lahko vključili v obravnavanje tudi romantiko pri Bolgarih in Albancih, česar pa Slodnjak ni storil. Iz tega sledi, da je naslonil Slodnjak svojo shemo na današnje skupno državno življenje Slovencev, Hrvatov, Srbov in Makedoncev, ne pa na morebitno dejansko povezanost takratne dobe, kar je očitno zgrešena literarno-zgodovinska metoda. To nas pri tako odličnem literarnem zgodovinarju, kot je Slodnjak, nekoliko začudi.

Elza Rituper je prevedla duhovito satiro hrvaškega pisatelja Eriha Koša »La candide ou la optima«, ki je fiktivno nadaljevanje Voltairovega »Candida«. V satiri se norčuje Koš iz manije, da si nihče ne upa imenovati stvari s pravim imenom oziroma, da skušajo vse probleme enostavno reševati s tem, da jih zanikajo. Ni težko uganiti, na koga je satira naperjena. Katarina Bogataj je objavila esej »Ob Kafkovem romanu »Amerika«, ki je bil napisan kot spremna beseda k slovenskemu prevodu tega Kafkovega romana, ki bo izšel pri založbi Obzorja. Lev Milčinski je prispeval dolgo razpravo z naslovom »Družbotvorne sile v očeh zoologa«, v kateri poroča o nazorih in dognanjih nemškega zoologa Konrada Lorenza. Ta dognanja so zelo zanimiva, npr. ko Lorenz ugotavlja, kako je narava živali opremila z zavorami za njihovo agresivnost oziroma orožje, pri človeku pa je to zakonitost selekcija obšla, v čemer je ena od nevarnosti za človeški rod. Zavora je seveda samo v razumu. Nepodpisani prevajalec je objavil tudi

esej »Delavci in študentje« francoskega marksiста Andréja Gorza. Taki prevodi seznanjajo slovenske bralce z novimi miselnimi strujami v svetu in so zato nujni, vendar pa zavzemajo v tej številki preveč prostora.

Poleg nekaterih krajših esejističnih prispevkov slovenskih avtorjev je najpomembnejši spis te vrste v tej številki »Prostora in časa« sijajen esej Alojza Rebula: »A. B o Javorškovi knjigi

»Kako je mogoče«. Objavljen je v rubriki »Poročila in pregledi«, kot recenzija, vendar bi si zaslužil mesto na čelu številke, ker Rebula v njem temeljito prevedri nekaj slovenskih duhovnih in literarnih problemov.

Pripovedništvo je zastopano v tej številki s kratko novelo Marije Švajncer mlajše »Nekaj vsakdanjega«, ki se odlikuje po modernem pisanju, vendar je slogovno nekoliko težka, brez dialogov. Pesmi so prispevali Vladimir Truhlar, Darko Komac, Marija Gorše, Jordan Tomšič, Benjamin Gracer in Janez Strehovec, ki pripadajo, kot se zdi, najmlajši generaciji razen Truhlarja.

Na koncu najdemo še nekaj polemičnih zapiskov.

Revija naših dijakov vstopa v tretje desetletje

Z letošnjim letnikom je stopila dijaška revija »Literarne vaje« v 21. letnik svojega izhajanja. Upajmo, da bo tudi tretje desetletje svojega življenja opravljala prav tako dobro in plodno svojo nalogo, kot doslej, namreč da navaja dijaško mladino k samostojnemu pisanju, bodisi leposlovnemu bodisi publicističnemu in kritičnemu.

Letos je prispeval celoletno povest Boris Pangerc z znanstvenega liceja. Povest ima na-

slov »Neurja in viharji« ter je seveda zajeta iz dijaškega življenja, vendar je znal Pangerc vplesti vanje lepe opise kraške pokrajine. S takim, zelo lepim in slikovitim opisom tudi začinja svojo povest.

Iz njega diha pristno občutje pokrajine. Vsebina obeta biti precej zanimiva, je pa v njej občutiti še precej dijaške sentimentalnosti.

Daljše in zanimivejše prispevke so napisali za to prvo letošnjo številko »Literarnih

Ilustracija za »Literarne vaje«: »Colni« (Edi Kante, II. a razred srednje šole »Igo Gruden« v Nabrežini)

Rebulovo predavanje v Ljubljani

V torek zvečer je prof. Rebula imel predavanje za študente pri frančiškanih v Ljubljani. Pred nabito polno dvorano je razmišljal o »Krščanski avanturi«. V svojem podajanju je pisatelj Rebula, ki ga problem krščanstva vedno močno vznemirja in je na tem polju zelo načitan in razgledan ter odličen poznavavec predvsem francoskih krščanskih mislecev, dalje razvijal in izpopolnjeval misli, s katerimi se je spoprijel pred letom, prav tako v Ljubljani, ko je govoril o »Škandalu križa v škandalu Cerkve«. Predavatelj je najprej poudaril, kaj je v Kristusovih časih pomenil njegov nauk in s kakšno začudenostjo so pač morali poslušati njegovi prijatelji in učenci govor na gori ali njegove besede pri zadnji večerji. Zanje je moral biti to pravi škandal, vsekakor senzacija. Morda je današ-

njemu človeku laže biti kristjan. Na drugi strani pa so vsa tehnološka in duhovna odkritja današnjega časa z ustvarjanjem tesnobe nekje omajala avtentično krščanstvo. Zato je še danes krščanstvo, zaradi pomanjkanja gotovosti in ob perspektivi večnosti za človeka prava avantura. Avantura zlasti, ko gre za eshatološke poslednje stvari in v tem je resnična vrednota in teža tega nauka. Vse ostalo v njem je konec koncev precej enostavno: krščanstvo je ljubezen — Bog pa usmiljenje.

Po predavanju je prof. Rebula odgovarjal na razna vprašanja, omeniti pa gre zanimivo izmenjavo misli med predavateljem in pisateljem Mrakom o tematiki iz predavanja.

IGOR TUTA

vaj« še Barbara Rosner, ki poroča o svojem obisku v Populoniji, kjer izkopavajo etruščanske grobove; Viljem Prinčič, ki se je poskusil v kratki noveli; Nadja Legiša, ki je opisala dan na plaži v Sesljanu; Pierina Furlan, ki je opisala v humorističnem tonu smolo, ki jo je imela nekega dne; Neva Šuman, ki se je tudi poskusila v kratki noveli; Dobrina Štrajn, ki prikazuje razpoloženja dneva vseh svetih, in še nekateri drugi. Seveda tudi letos ne manjka humoristični prispevek.

Pesmi so napisali Lavra Pertot, Marij Čuk in Boris Pangerc. Precej obširna in zanimiva je v prvi številki rubrika knjižnih recenzij in drugih kulturnih poročil. Na koncu najdemo tudi športno rubriko. Revijo ilustrirajo kot vsako leto dijaki sami.

V tisku je nova številka revije »Zaliv«. Izšla bo v začetku prihodnjega tedna.

Sodobno kmetijstvo

Strojna molža in mlečna produktivnost

Strojna molža se širi predvsem iz tehničnih in gospodarskih razlogov. Vendar je uместno vprašanje, kateri je najboljši način molže. Marsikdo se celo sprašuje, ali je strojna molža sploh primerna, češ da daje slabše rezultate kot ročna. Dandanes obstaja več načinov strojne molže, od katerih imajo nekateri določene pomanjkljivosti. Neustrezna konstrukcija in izdelava lahko ovirata pri čiščenju in razkuževanju. Toda to so problemi, ki se jih da rešiti s pravilno izbiro stroja.

Dejstvo, ki je pri strojni molži pomembno in odločujoče, je količina mleka, ki po molži ostane v vimenu in ki je navadno višja kot pri ročni molži. Količina tega mleka je v nekaterih primerih naznatna, v drugih precejšnja (od 5 do 50 odst. celotnega mleka). Ne dvomno ostane pri slabo izvršeni molži del mleka v vimenu, zaradi česar se skrajša laktacijska doba. Vsekakor je za kvaliteto molže odločilen raven ostanek mleka v vimenu. Učinkovitost strojne ali ročne molže ocenjujemo prav po količini mleka, ki ostane po molži v vimenu.

REZULTAT NAJNOVEJŠIH RAZISKAV

Molža je toliko uspešnejša, kolikor več oksitocina kroži v krvi posamezne krave. Izkazalo se je, da so z oksitocinom, ki so ga dajali kravi med molžo, znižali količino mleka, ki ostane po molži v vimenu. S pokladdanjem snovi, ki vsebujejo oksitocin, so pa združene določene nevsččnosti. Krava lahko zaužije premalo ali pa lahko tudi preveč te snovi.

Sicer pa je učinek uporabe takšnih sredstev različen glede na način molže. Pri strojni molži je učinek večji kot pri ročni, kar je jasno, saj je ročni način molže v biološkem oziru neprimerno boljši. Cilj je pač, da najdemo način, ki se bo temu najbolj približal. Sicer pa ima pokladdanje takega dodatka še druge nevsččnosti. Krava se navadi na tako drugo fazo molže, kajti mleko spuščata nato v dveh fazah.

Vendar velja poudariti, da količina 0,4-0,5 kg mleka, ki ostane v vimenu po opravljeni strojni molži, ne povzroča občutne gospodarske škode niti ne zmanjšuje laktacijske dobe. Vsekakor ostane malo mleka v vimenu le pri kravah, ki jih pred strojno molžo spodbudijo, da spustijo mleko.

SPodbujanJE VIMENA PRI STROJNI MOLŽI

Najugodnejši pogoji za spuščanje mleka so pri 80-100 impulzih na min. Pri za polovico manjšem številu impulzov na minuto so tudi rezultati slabši. Frekvenca impulzov na minuto je pomemben dejavnik pri ocenjevanju molznih strojev. Pri primerjavi strojne in ročne molže so nadalje proučevali pritisk, ki ga izvaja roka oziroma stroj na seske. Ugotovili so, da je pritisk pri ročni molži mnogo ugodnejši kot pri strojni. Seveda so nato skušali povečati pritisk pri strojni molži, kar pa ni dalo pričakovanih uspehov. Nasprotno, povečani pritisk je vznemirjal krave. Sicer pa so ugotovili, da bi bil najbolj primeren stroj takšen, ki izvaja pritisk na začetni, spodnji del seska.

Iz povedanega sledi, da bodo strojno molžo še nadalje izpopolnjevali. Cilj znanstvenega dela je ravno v tem, da bi čimprej prišli do takšnega stroja, ki bo podobno delal kot ročna molža. Našim živinorejcem priporočamo, da ocenjujejo kvaliteto stroja po mleku, ki po molži ostane v vimenu. Pokladdanje snovi, kot je oksitocin, pride v poštev, kadar je količina preostalega mleka pri strojni molži precejšnja. Sicer pa si lahko živinorejec pomaga v takih primerih tudi z ročno molžo. Vendar utegne tudi umivanje seska, združeno z energičnim spodbujanjem, pozitivno vplivati na učinkovitost strojne molže.

Občni zbor Ljudskega gibanja

Slovensko ljudsko gibanje je imelo svoj redni občni zbor v ponedeljek, 12. januarja 1970, na katerem so najprej odborniki prebrali svoja poročila. Dr. Simčič je v govoru ob otvoritvi nanizal nekaj misli o bodočih upravnih volitvah ter zaključil: »Če je preteklo leto bilo leto razprtij, prerekanj in tožbarstva, naj bi novo leto bilo leto sprave in obnovljene enotnosti.« Nato je poročal dr. Drago Štoka o preteklem delovanju, ki je bilo zelo živahno, ter o političnih problemih slovenske manjšine. Organizacijsko poročilo je imel dr. Mljač, ki je tudi nanizal nekaj misli idejno-političnega programa. Tudi drugi

odborniki so poročali o področjih, ki so jim zaupana. Po poročilih se je razvila daljša in živahna diskusija, v kateri so mnogi prisotni iznesli probleme, ki so vredni posebne obravnave.

Ob koncu občnega zbora so člani izvolili novo vodstvo SLG, v katerem so: dr. Teofil Simčič, dr. Maks Šah, dr. Franc Mljač, Sergij Pahor, Livij Valenčič, Matejka Peterlin, Danilo Pertot, Mario Zahar, inž. Milan Sosič, Marcel Nadlišek, Anton Kostnapfel, Lojze Debelis in Glavko Petaros.

POPRAVEK

V članku o božičnici na Opčinah, ki je bil objavljen v naši zadnji številki, smo v naglici spremenili ime g. Josipu Kravosu. Prosimo, da nam oprostite.

Uredništvo

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

Borove odbojkarje čaka težka preizkušnja z prijateljev namiznega tenisa

Borovi odbojkarji se vestno in sistematično ve, ki zaseda trenutno prvo mesto na lestvici. Pripravljajo za srečanje z ekipo Pagnin iz Pado-

Tudi zadnje srečanje v Alessandriji so Borovci obrnili v svojo korist, kljub izredno neprijetnim okoliščinam. Vožnja z vlakom se je namreč zaradi slabega vremena zelo zavlekla in tako so naši fantje morali stopiti na igrišče skoraj naravnost z vlaka. Poleg tega so naleteli na zelo pristranskega sodnika, ki je naredil vse, da bi podaril zmago domačinom. Veljak in ostali so vredni iskrene pohvale za mirno kri in samopremagovanje, ki sa ga pokazali v najkričnejših trenutkih. Izgubljali so že z 1:2 v setih, a so znali ohraniti železne živce in prišli končno do ponovnega izkupička dveh dragocenih točk. Naši so čim bolj poenostavili svojo igro, da ne bi dali povoda dvomljivim in sploh nerazumljivim sodniškim posegom. Ta zamisel se je izkazala za zelo uместno in zmaga je bila

končno v zepu, čeprav v normalnih okoliščinah gotovo ne bi domačim prepustili skromnim kar dva seta. Srečanje s Pagninom bo sedaj odločilno. Bor igra zadnje čase odlično. V dveh prijateljskih tekmah je na splošno porazil Triestino, bivše tržaške gasilce, ki z uspehom nastopajo v A ligi, in za katero igra tudi večkratni češki državni reprezentant Kowarik. Ti znagi sta za moralo naših vsekakor zelo spodbudne. Proti Pagninom morajo naši zmagati, če si hočejo že letos odpreti vrata v A ligo.

Prihodnjo soboto ob 21. uri torej vsi v ulico della Valle, da z mogočnim navijanjem pripomremo našim do dragocene in prestižne zmage.

EDI KOŠUTA PREDSEDNIK ITALIJANSKEGA ZDRUŽENJA PRIJATELJEV TENISA

Naš sodelavec Edi Košuta je bil pred nedavnim ob priliki državnega turnirja v Veroni soglasno proglašen za predsednika Italijanskega združenja prijateljev namiznega tenisa.

Iskreno čestitamo.

DR. APOVNIK V SLOVENSKEM KLUBU

Pretekli torek je koroški Slovenec dr. Apovnik, deželni svetnik v Velikovcu imel v Slovenskem klubu zelo zanimivo predavanje o vindišarstvu. Prisotnih je bilo lepo število poslušalcev, ki so zanimivemu izvajanju predavatelja s pozornostjo sledili.

Odobravamo take pobude in upamo, da bodo stiki med koroškimi brati in nami vedno tesnejši.

Zveza slovenskih cerkvenih pevskih zborov priredi v nedeljo, 18. t. m., ob 15. uri v Što-blanku v Beneški Sloveniji

KONCERT BOŽIČNIH PESMI

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Tretja premiera sezone 1969-70

FRAN SALEŠKI FINZGAR

NAŠA KRI

igra v štirih dejanjih

V soboto, 17. januarja ob 20.30

Prodaja vstopnic ob delavnikih od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma; ob nedeljah in praznikih eno uro pred pričetkom predstav. Rezervacije na tel. 734-265.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Jaka Štoka

MOČ UNIFORME

burka s petjem v treh dejanjih
V nedeljo, 18. januarja ob 17. uri
v Prosvetni dvorani »A. Sirk« v Sv. Križu

RAZPIS NATEČAJEV

Pravosodno ministrstvo je razpisalo naslednja natečaja:

a) za mesto podprevalca za srbski in hrvaški jezik ter za 1 mesto podprevalca za srbski in slovenski jezik pri uradu prevajalcev tujih zakonov in aktov pri omenjenem ministrstvu.

b) za 1 mesto prevajalca za francoski in srbski jezik v staležu vodilnega osebja pri uradu prevajalcev tujih zakonov in aktov pri istem ministrstvu.

Pogoji:

pod a) je potrebna diploma višje srednje šole; pod b) pa univerzitetna diploma.

Prošnje na kolkovanem papirju, naslovljene na Pravosodno ministrstvo, morajo biti predložene samo prokuratorju Republike okraja, kjer prebiva prosilec in to za a) do 9. marca 1970, za b) pa do 6. marca 1970. (Uradni list št. 6 z dne 8.1.1970 in št. 3 z dne 5.1.1970).

RADIO TRST A**F. J. * 17 S M R T V POMLADI**

♦ NEDELJA, 18. januarja, ob: 8.30 Kmetijska odaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Glasba za čembalo; 10.00 Faithov godalni orkester; 10.45 Poslušali boste; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: Nikolaj Slastnikov: »Na Mars za vsako ceno«, Radijski oder vodi Lombardjeva; 11.45 Ringaraja za naše malčke; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi, predstavlja Naša gospa; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Cankar: »Grešnik Lenart«. Dramatizacija in režija Majde Skrbinkove. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu; 16.30 Revija orkestror; 17.30 Pri naših pevskih zborih; 18.00 Miniaturni koncert; 18.45 Bednarik: »Pratika«; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Melodije iz filmov in revij; 20.00 Šport; 20.30 Iz slovenske folklorne: Ljudske pesmi, pripravljiva Grudnova; 21.00 Semenji plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba. Ukmar: Memoari. Igra harfistka Uršič-Petrič; 22.20 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 19. januarja, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za srednje šole; 12.00 Trobentač Calvert; 12.10 Kalanova: »Pomenek s poslušavkami«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Boschettijev trio; 17.20 Za mlade poslušavce: Čar glasbenih umetnin - (17.35) Jež: Italijanščina po radiu; (17.55) Vaše čtivo; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za srednje šole; 18.50 Zbor »G. Schiff« iz Chioprisa-Visconej; 19.10 »Odvetničnik za vsakogar«; 19.20 Znanje melodijske; 20.00 Športna tribuna; 20.35 Sestane s Fansi; 21.05 Cvetje iz domačih gajev: Fulvio Tomizza: »Sanjesko drevo«; 21.30 Romantične melodije; 21.45 Slovenski solisti. Tenorist Gašper Dermota, pri klavirju Mallyjeva. Samospevi M. Vilharja, Lebana, B. Ipavca, Jenka in Volariča; 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 20. januarja, ob: 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Kitarist Pizigoni; 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Bevilacqua orkester; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas - Novice iz sveta lahke glasbe. 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni koncert; 19.00 Otroci pojó; 19.10 Slovenske balade in romance, spremna beseda prof Vinka Beličiča. 19.25 Saksfonist Coltrane. 19.35 Zbor »V. Mirk« s Proseka-Kontovela, vodi Ota; 20.00 Šport; 20.35 Puccini: »La Bohème«, opera; 22.35 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 21. januarja, ob: 7.30 Jutranja glasba. 11.40 Radio za prvo stopnjo osnovnih šol; 12.00 Igra Buddy Shank. 12.10 Liki iz naše preteklosti: »Venceslav Bele«, priprav. Bednarik. 12.20 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Tržaški mandolinski ansambel. 17.20 Za mlade poslušavce: Sodobne popevke - (17.35) Jež: Italijanščina po radiu; (17.55) Ne vse, toda o vsem. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za prvo stopnjo osnovnih šol. 18.50 Koncertisti naše dežele. 19.10 Higiiena in zdravje. 19.20 Ljudske pravljice in povedke, pripravljiva Grudnova. 19.35 Jazz. 20.00 Šport. 20.35 Simf. koncert. Merku: Lirski koncert za klarinet in ork., op. 28. Igra orkester gledališča Verdi. V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico. 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 22. januarja, ob: 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Sopek slovenskih pesmi. 11.50 Instrument. duo Santo in Johnny. 12.00 »Družinski obzornik. 12.20 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Safredov orkester. 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst - (17.35) Jevnikar: »Slovenščina za Slovence«; (17.55) Kako in zakaj. 18.15 Umetnost. 18.30 Umetniki in občinstvo. 19.00 Mesciolijev ansambel. 19.10 »Pisani balončki«. 19.40 Motivi, ki vam ugajajo. 20.00 Šport. 20.35 Alfio Valdarnini: »Nekega ponedeljka leta '43«. Radijska drama. Prevedel Baličič. 21.30 Westonov orkester. 21.55 Skladbe davnih dob. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 23. januarja, ob: 7.30 Jutranja. 11.40 Radio za drugo stopnjo osnovnih šol. 12.00 Lionel Hampton in njegovi solisti. 12.10 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Klavirski duo Russo-Safred. 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri - (17.35) Jež: Italijanščina po radiu; (17.55) Ne vse, toda o vsem. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za drugo stopnjo osnovnih šol. 18.50 Sodobni ital. skladatelji. T. Lomonaco: »Na tečajih in v puščavi«. 19.30 Priljubljene melodije. 20.00 Šport. 20.35 Gospodarstvo

Podzavestno je čutil, da ji je žal, da bo odšel tako daleč, in da se ta njena žalost odraža v pretirani skrbi, da bi mu dala s seboj njihova jabolka, da bi ga vsaj nekaj in vsaj za malo dni spominjalo nanjo. Ta občutek ga je rahlo zmedel, zato se je ni upal razočarati. Vzel je iz žepa v jopiču »Slovenca«, ki ga je bil kupil malo prej, in ji ga dal, da je napravila iz njega škrnicelj in nadevala vanj jabolok. Vzel ga je v naročje in ji dal roko:

»Zbogom Kuna in na svidenje.«

»Na svidenje, Tine.«

Ko je bil napravil že nekaj desetih korakov, se je spomnil, da bi se spodobilo, da bi se ozrl in ji pomahal, če se še ozira za njim, saj se morda dolgo časa ne bosta več videla. Ozrl se je in videl, da res nepremično stoji ob stojnici in gleda za njim. Pomahal ji je in odzdravila mu je z roko, nato se je obrnil in naglo odšel naprej. Bilo mu je težko, ne da bi vedel zakaj. Kuna je bila edina vidna vez, ki ga je še vezala na domačo vas in mu prinašala njen vonj, edina, ki je vzdrževala nevidni stik med njim in materjo. Zdaj so tudi te vezi presekane. Ni bogve kaj razmišljal o tem, vendar je občutil neko tesnobo pri srcu. Doma je položil nekaj jabolok na mizo v sobi, kjer sta delali Anica in Cilika, druge pa je vsul v kovček. Res so lepo dišala, vsa soba je zavonjala po njih.

Ko se je Kos zvečer vrnil z dela in počasi stopal s kolesa, kakor je bila njegova navada — ta preiščena počasnost je bila del njegove narave — ter ga prislonil na zid pred hišo, mu je nenadno prišla neka misel, ki se ji ni dosti upiral. Kolo je bilo res staro in obrizgano od apna kot Kos sam, vendar pa čisto dobro za tisto, kar je nameraval.

»Mi posodiš kolo za nekaj ur?« je vprašal.

»Ali boš peljal Nežiko malo na izlet?« se je Rudi dobrodušno nasmejal. Rad ga je dražil s Ciliko; na tihem je bil gotovo prepričan, da Tine trpi od osamljenosti, in bi mu bil privoščil malo dekliske tolažbe, če nista bila z Anico celo prepričana — in tega niti nista preveč skrivala — da bi bilo morda tudi za Tineta najbolje, da bi se navezal na Ciliko in si poiskal kakšno stalno delo v Mariboru ter se poročil.

»Tebi bi ne bilo težko dobiti dela kje v pisarni, ker imaš maturo in celo dve leti bogoslovja,« je večkrat omenil Kos. Anica pa mu je dala razumeti, da uživa velike simpatije pri Ciliki. Toda Tine se je vedno delal gluhega za take pripombe, tudi zato, da bi ne užalil Cilike,

in delo. 20.50 Koncert operne glasbe 21.50 15 minut jazz. 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 24. januarja, ob: 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Sopek slovenskih pesmi. 11.50 Karakteristični ansambli. 12.10 Iz starih časov. 12.20 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.55 Avtoradio. 16.10 Izbor motivov iz operet »Pri belem konjičku« in »Paganini«. 16.30 Benvenuto Cellini »Moje življenje«. Prevedla in dramaturgizirala Kalanova. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu. 16.50 Dalmatinski ansambel Petra Tralica. 17.20 Dialog - Cerkev v sodobnem svetu. 17.30 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do koncerta - (17.45) Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu; (18.00) Moj prosti čas. 18.15 Umetnost. 18.30 Zbor Slovenskih madrigalov, vodi Bože. 18.50 Južnoameriški ritmi. 19.10 Pod farnim zvonom župne cerkve v Pevmi. 19.40 Zabavali vas bodo. 20.00 Šport. 20.50 S čitalniških odrov: Jakob Alešovec »Nemški ne znajo«. Priredba in režija Mirka Mahničiča. Igrajo člani Radijskega odra. 21.40 Vabilo na ples.

čeprav je imelo tiho in ljubeznivo dekle čuden mik zanj, odkar je bil občutil ob tistih poljubih v temi, ko jo je peljal domov s kolesom, slast njenih polnih ustnic in mehko toplino njenega telesa ob svojem. Moral se je premagovati, da ni mislil na tiste poljube.

»Na izlet se bom res peljal, a sam,« je rekel.

»V redu. Dovolj, da si do jutri zjutraj nazaj s kolesom. Če pa ne, pa tudi prav. Samo pazi, da se ti kaj ne zgodi. Tudi dinamo ni več prav dober.«

»Bom pazil.«

Po večerji — bil je že trd mrak in precej hladno — je sedel na kolo, zapeljal preko mosta in naglo zavil na Ptujsko cesto. Prijelo ga je bilo, da bi v temi še enkrat obiskal domačo vas in se vsaj peljal po cesti mimo materine kočice, preden odide v Ljubljano. Do tja je bilo kakšni dve uri vožnje. Preračunal si je, da bo tam okrog devetih — ali rajši še malo kasneje, ko ne bo nikogar več na cesti — ob enajstih ali o polnoči pa bo že nazaj. O tem, če je smiselno, da si gre obnavljat bolečino slovesa od domače vasi in njune kočice, sploh ni več premišljeval. Vožnja tja ga je preveč zamikala. Onkraj Tezna je ležala nad gozdovi in polji megla, ki se je dvigala iz Drave, tako da je komaj razločeval pokrajino okrog sebe in je moral paziti na cesto, da ni zavozil z nje. Zato je vozil previdno in počasneje, kot je nameraval, toda saj se mu ni nikamor mudilo. Ko je vozil skozi vasi in prepoznaval znane oblike hiš, razporejenih v enakomernih razdaljah pravokotno k cesti, mu je postalo toplo pri srcu. To je bila njegova pokrajina, tu se je čutil doma. Okna so bila še vsa razsvetljena, skozi nezagrnjene hiše je videl družine pri večerji, ponekod so otroci še kričali na dvorišču, ali pa je bilo slišati glas mater, ki jih je klicala k večerji. Zdelo se je, kakor da diši vsa vas po toplih govedih, ki so pokojno prežvekovala v hlevih, po pravkar pomolzenem mleku in po večerji na mizah. Cesta pa je bila že samotna, nasproti mu je privozilo le nekaj avtomobilov. Na nekaterih je opazil v siju svojega dinamastavice s kljukastim križem. Bili so nemški turisti ali pa morda mariborski hitlerjanci, ki so si upali zunaj, v odprti pokrajini in v temi, izobesiti Hitlerjeve zastavice. Pred Mariborom so jih spet sneli. To ni bilo nič novega, čeprav ga je še vedno jezilo in bolelo.

Blizu domače vasi je nehote še zmanjšal hitrost, da bi bolje razločil vse znane oblike dreves, kapelic in križev ob cestah, in skupin dreves, pod katerimi se je tolikokrat igral ali se ustavljal v njihovi senci; v temi je razločil kolo voze, z globoko zarezanimi kolesnicami in s travnatim hrbitiščem med njimi, ki so se odcepili z glavne ceste in zavijali na polja. In kmalu nato je bil med prvimi hišami. Cesta je bila prazna, zato je stopil s kolesa, da bi mogel mirneje in polneje vpijati vase vonj, obrise in šume domače vasi. Bilo je vse kakor v drugih vaseh, le da mu je bila domača vas še dražja. Tu so tičale korenine njegovega bistva, z vsem srcem je bil navezan nanjo. Imel je nevede rad vsako hišo in vsakega človeka posebej, vsi so sestavljali eno samo vaško občestvo, četudi so bili v njem dobri in slabi, kakor povsod. Matí je zaradi svoje notranje razbolelosti in zaradi razočaranj, ki jih je bila doživela, še bolj pa zaradi strahu pred življenjem, ki se ga je nabrala zaradi takih razočaranj, strogo sodila ljudi v vase in mnoge je imela za hudobne. (Dalje)